TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2025. gada 4. februārī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Patvēruma politika – Bēgļa statuss vai alternatīvās aizsardzības statuss – Direktīva 2011/95/ES – 34. pants – Integrācijas iespēju pieejamība – Tāds pienākums nokārtot pilsoniskās integrācijas pārbaudījumu, kura neizpildes gadījumā paredzēts naudas sods – Persona, kurai piešķirta starptautiskā aizsardzība un kura nav nokārtojusi šādu pārbaudījumu noteiktajos termiņos – Pienākums samaksāt naudas sodu – Pienākums pilnībā segt pilsoniskās integrācijas kursu un pārbaudījumu izmaksas – Iespēja saņemt aizdevumu šo izmaksu segšanai

Lietā C-158/23 [*Keren*] [i]

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Raad van State* (Valsts padome, Nīderlande) iesniegusi ar 2023. gada 15. marta lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2023. gada 15. martā, tiesvedībā

T.G.

pret

Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], priekšsēdētāja vietnieks T. fon Danvics [*T. von Danwitz*], palātu priekšsēdētāji K. Jirimēe [*K. Jürimäe*], K. Likurgs [*C. Lycourgos*], I. Jarukaitis [*I. Jarukaitis*], A. Kumins [*A. Kumin*], N. Jēskinens [*N. Jääskinen*] un M. Gavalecs [*M. Gavalec*], tiesneši J. Regans [*E. Regan*] (referents), I. Ziemele un Z. Čehi [*Z. Csehi*],

ģenerāladvokāte: L. Medina,

sekretāre: A. Lamote [*A. Lamote*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2024. gada 20. februāra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

– T.G. vārdā – *E. E. M. Bezem*, *advocate*, un *S. Rafi*, eksperte,

* Tiesvedības valoda – holandiešu.

[i] Šīs lietas nosaukums ir izdomāts. Tas neatbilst neviena lietas dalībnieka reālajam personvārdam vai nosaukumam.

– Nīderlandes valdības vārdā – *M. K. Bulterman*, *M. H. S. Gijzen* un *C. S. Schillemans*, pārstāves,

– Eiropas Komisijas vārdā – *A. Azéma*, *J. Hottiaux* un *S. Noë*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokātes secinājumus 2024. gada 6. jūnija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu (OV 2011, L 337, 9. lpp.) 34. pantu.

2 Šis lūgums iesniegts tiesvedībā starp T.G. un *Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid* (sociālo un darba lietu ministrs, Nīderlande; turpmāk tekstā – "ministrs") par lēmumu, ar kuru pēdējais minētais, pirmkārt, uzlika T.G. 500 EUR naudas sodu, jo viņš noteiktajā termiņā nebija nokārtojis starptautiskās aizsardzības saņēmējiem Nīderlandes tiesībās paredzēto pilsoniskās integrācijas pārbaudījumu, un, otrkārt, uzdeva T.G. atmaksāt 10 000 EUR aizdevumu, ko Nīderlandes valsts viņam bija piešķīrusi, lai dotu iespēju finansēt pilsoniskās integrācijas programmas izmaksas.

Atbilstošās tiesību normas

Starptautiskās tiesības

3 Konvencija par bēgļa statusu, kas parakstīta 1951. gada 28. jūlijā Ženēvā (*Recueil des traités des Nations unies*, 189. sējums, 150. lpp., Nr. 2545 (1954)), stājās spēkā 1954. gada 22. aprīlī. Tā ir papildināta un grozīta ar 1967. gada 31. janvārī Ņujorkā noslēgto Protokolu par bēgļa statusu, kas stājies spēkā 1967. gada 4. oktobrī (turpmāk tekstā – "Ženēvas konvencija").

4 Ženēvas konvencijas 34. pantā "Naturalizācija" ir paredzēts:

"Dalībvalstis pēc iespējas veicina bēgļu asimilēšanu un naturalizāciju. Tās dara visu, lai paātrinātu naturalizācijas procesu un, cik vien iespējams, samazinātu šāda procesa izmaksas."

Savienības tiesības

Direktīva 2003/109/EK

5 Padomes Direktīvas 2003/109/EK (2003. gada 25. novembris) par to trešo valstu pilsoņu statusu, kuri ir kādas dalībvalsts pastāvīgie iedzīvotāji (OV 2004, L 16, 44. lpp.), 5. panta "Nosacījumi pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanai" 2. punktā ir noteikts:

"Dalībvalstis var pieprasīt trešo valstu pilsoņiem izpildīt integrācijas nosacījumus saskaņā ar valsts tiesību aktiem."

Direktīva 2011/95

6 Direktīvas 2011/95 12., 41. un 47. apsvērumā ir noteikts:

"(12) Šīs direktīvas galvenais mērķis ir, no vienas puses, nodrošināt, ka dalībvalstis piemēro vienotus kritērijus, lai identificētu personas, kam patiesi nepieciešama starptautiska aizsardzība, un, no otras puses, nodrošināt, lai šīm personām visās dalībvalstīs būtu pieejams minimālais pabalstu līmenis.

[..]

(41) Lai veicinātu, ka starptautiskās aizsardzības saņēmēji efektīvi izmanto tiesības un pabalstus, kas noteikti šajā direktīvā, nepieciešams ņemt vērā to īpašās vajadzības un konkrētās integrācijas problēmas, ar kurām tie saskaras. Neskarot dalībvalstu iespēju paredzēt vai atstāt spēkā labvēlīgākus standartus, šādas vērā ņemšanas rezultātam parasti nevajadzētu būt labvēlīgākam regulējumam par to, ko tās nodrošina saviem valstspiederīgajiem.

[..]

(47) Integrācijas programmās, kas tiek paredzētas bēgļa statusa un alternatīvās aizsardzības statusa saņēmējiem, pēc iespējas būtu jāņem vērā viņu īpašās vajadzības un situācijas specifika, tostarp vajadzības gadījumā nodrošinot atbilstošu valodas apmācību un sniedzot informāciju par individuālajām tiesībām un pienākumiem saistībā ar viņu aizsargājamās personas statusa attiecīgajā dalībvalstī."

7 Šīs direktīvas 1. pantā "Mērķis" ir noteikts:

"Šīs direktīvas mērķis ir noteikt standartus, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, lai noteiktu vienotu bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu un lai noteiktu piešķirtās aizsardzības saturu."

8 Minētās direktīvas VII nodaļā "Starptautiskās aizsardzības saturs" ietverts tās 20.–35. pants.

9 Šīs pašas direktīvas 20. panta "Vispārīgi noteikumi" 3. punktā ir noteikts:

"Īstenojot šo nodaļu, dalībvalstis ņem vērā mazāk aizsargātu personu, piemēram, nepilngadīgo, nepavadītu nepilngadīgo, invalīdu, vecu ļaužu, grūtnieču, vecāku, kuri vieni paši audzina nepilngadīgus bērnus, cilvēku tirdzniecības upuru, personu ar garīgiem traucējumiem un personu, kas bijušas

pakļautas spīdzināšanai, izvarošanai vai citai nopietnai psiholoģiskai, fiziskai vai seksuālai vardarbībai, īpašo situāciju."

10 Saskaņā ar Direktīvas 2011/95 24. pantu "Uzturēšanās atļaujas":

"1. Dalībvalstis iespējami drīz pēc starptautiskās aizsardzības piešķiršanas bēgļa statusa saņēmējiem izsniedz uzturēšanās atļauju, kam jābūt derīgai vismaz trīs gadus un pagarināmai, ja vien nav citādi nepieciešams nepārvaramu valsts drošības vai sabiedriskās kārtības iemeslu dēļ, un neskarot 21. panta 3. punktu.

Neskarot 23. panta 1. punktu, uzturēšanās atļauja, kas izsniedzama bēgļa statusu ieguvušo personu ģimenes locekļiem, var būt derīga mazāk nekā trīs gadus, bet tai jābūt pagarināmai.

2. Dalībvalstis iespējami drīz pēc starptautiskās aizsardzības piešķiršanas alternatīvās aizsardzības statusa saņēmējiem un viņu ģimenes locekļiem izsniedz pagarināmu uzturēšanās atļauju, kurai jābūt derīgai vismaz vienu gadu un pagarināšanas gadījumā – vismaz divus, ja vien pārliecinošu valsts drošības vai sabiedriskās kārtības iemeslu dēļ nav nepieciešams rīkoties citādi."

11 Šīs direktīvas 34. pantā "Integrācijas iespēju pieejamība" ir paredzēts:

"Lai veicinātu starptautiskās aizsardzības saņēmēju integrāciju sabiedrībā, dalībvalstis nodrošina piekļuvi tādām integrācijas programmām, ko tās uzskata par atbilstošām, lai ņemtu vērā bēgļa vai alternatīvās aizsardzības statusu saņēmušo personu īpašās vajadzības, vai rada priekšnoteikumus, kas garantē šādu programmu pieejamību."

Nīderlandes tiesības

12 1992. gada 4. jūnija *Wet houdende algemene regels van bestuursrecht* (*algemene wet bestuursrecht*) (Likums, ar ko nosaka administratīvo tiesību vispārīgos noteikumus (Vispārīgo administratīvo tiesību likums); *Stb*. 1992, Nr. 315), redakcijā, kas piemērojama pamatlietā, 3:4. pantā ir paredzēts:

"1. Ja no tiesību akta vai īstenojamās kompetences veida neizriet ierobežojumi, administratīvā iestāde izvērtē intereses, kuras tieši skar lēmums.

2. Nelabvēlīgas sekas, kas vienai vai vairākām ieinteresētām personām izriet no attiecīgā lēmuma, nedrīkst būt nesamērīgas ar lēmumā noteiktajiem mērķiem."

13 Šī likuma, redakcijā, kas piemērojama pamatlietā, 5:46. panta 2. punktā ir paredzēts:

"Ja vien administratīvā naudas soda apmērs nav noteikts ar tiesību normu, administratīvā iestāde administratīvo naudas sodu pielāgo pārkāpuma smagumam un apmēram, kādā tajā var vainot pārkāpēju. Šajā nolūkā administratīvā iestāde vajadzības gadījumā ņem vērā apstākļus, kādos izdarīts pārkāpums. [..]"

14 *Wet inburgering* (Pilsoniskās integrācijas likums), redakcijā, kas piemērojama pamatlietā (turpmāk tekstā – "Pilsoniskās integrācijas likums"), 3. pantā paredzēts:

"Pilsoniskās integrācijas pienākums ir ārvalstniekam, kurš iegūst likumīgas uzturēšanās tiesības 2000. gada 23. novembra *Wet tot algehele herziening van de Vreemdelingenwet* (*Vreemdelingenwet 2000*) (Likums par Ārvalstnieku likuma pilnīgu pārskatīšanu (2000. gada Ārvalstnieku likums); *Stb*. 2000, Nr. 495) 8. panta a) un c) punkta izpratnē un kurš:

a. neuzturas Nīderlandē ar īslaicīgu mērķi vai

b. ir garīdznieks."

15 Pilsoniskās integrācijas likuma 6. pants ir formulēts šādi:

"1. Ministrs atbrīvo personu no pilsoniskās integrācijas pienākuma, ja tā pierādījusi, ka garīgas vai fiziskas invaliditātes vai garīgu traucējumu dēļ tā ilgstoši nav varējusi nokārtot pilsoniskās integrācijas pārbaudījumu.

2. Ministrs atbrīvo personu, kurai ir pilsoniskās integrācijas pienākums, no 7. panta 2. punkta b) un c) apakšpunktā minētajām pilsoniskās integrācijas pārbaudījuma daļām, ja, balstoties uz personas, kam ir šis pienākums, izrādītajiem centieniem, ir acīmredzams, ka tai pamatoti nav iespējams nokārtot šīs daļas."

16 Saskaņā ar šī likuma 7. pantu:

"1. Persona, kurai ir pilsoniskās integrācijas pienākums:

a. nokārto pilsoniskās integrācijas pārbaudījumu vai

b. iegūst diplomu, sertifikātu vai citu dokumentu 5. panta 1. punkta c) apakšpunkta izpratnē.

2. Pilsoniskās integrācijas pārbaudījums ietver šādas daļas:

[..]

b. pārbaudi par mutvārdu un rakstveida holandiešu valodas prasmēm, kas atbilst vismaz Eiropas vienotā valodu prasmes līmeņa noteikšanas sistēmas (*CEFR*) A2 līmenim, un

c. zināšanu pārbaudi par Nīderlandes sabiedrību.

[..]

4. Ministrs ierosina 2. punkta b) un c) apakšpunktā minētās pilsoniskās integrācijas pārbaudījuma daļas."

17 Minētā likuma 7.b pantā ir noteikts:

"1. Persona, kurai ir pilsoniskās integrācijas pienākums, trīs gadu laikā nokārto 7. panta 2. punkta b) un c) apakšpunktā minētās pilsoniskās integrācijas pārbaudījuma daļas.

2. Šā panta 1. punktā minētais trīs gadu termiņš sākas no brīža, kad ārvalstniekam iestājas pilsoniskās integrācijas pienākums.

3. Ministrs 1. punktā minēto trīs gadu termiņu pagarina:

a. ja persona, kurai ir pilsoniskās integrācijas pienākums, pierāda, ka tā ne savas vainas dēļ noteiktajā termiņā nav nokārtojusi šīs pilsoniskās integrācijas pārbaudījuma daļas, vai

b. par neatjaunojamu termiņu, kura maksimālais ilgums ir divi gadi, ja līdz šī termiņa beigām persona ir apmeklējusi vai apmeklē rakstpratības kursus."

18 Šī paša likuma 16. pants ir formulēts šādi:

"1. Ministrs uz pieteikuma pamata piešķir aizdevumu personai, kurai ir pienākums integrēties, ja ir izpildīti noteikumi, kas jāparedz valdības noteikumos vai atbilstoši tiem, par nosacījumiem, ar kādiem tiek piešķirts aizdevums, un veidu, kādā tas tiek piešķirts, un par dalību mācību kursos, kuros sagatavo pilsoniskās integrācijas pārbaudījumam vai arī diplomam, sertifikātam vai citam dokumentam, kas minēts 5. panta 1. punkta c) apakšpunktā, iestādē, kura nodrošina šos kursus.

2. Tiesības uz aizdevumu nepastāv vai vairs nepastāv, ja persona, kurai ir pilsoniskās integrācijas pienākums:

[..]

b. nav izpildījusi šo pienākumu sešu gadu laikā pēc tam, kad beidzies 7.b panta 1. punktā minētais termiņš vai termiņš, kas pagarināts saskaņā ar 7.b panta 3. punktu vai noteikumiem, kuri paredzēti 8. panta 1. punkta ievaddaļā un a) apakšpunktā vai atbilstoši tiem.

3. Aizdevuma summu izmaksā iestādei, kas nodrošina šos kursus, vai eksaminācijas centram, ko norādījusi persona, kurai ir pilsoniskās integrācijas pienākums.

4. Persona, kurai ir pilsoniskās integrācijas pienākums, vai persona, kam iepriekš bijis šis pienākums, atmaksā aizdevumu, kuram pieskaitīti procenti, kas aprēķināti saskaņā ar noteikumiem, kuri paredzēti valdības noteikumos vai atbilstoši tiem.

[..]"

19 Pilsoniskās integrācijas likuma 31. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Ministrs uzliek administratīvo naudas sodu personai, kurai ir pilsoniskās integrācijas pienākums un kura nav nokārtojusi 7. panta 2. punkta b) un c) apakšpunktā minētās pilsoniskās integrācijas pārbaudījuma daļas 7.b panta 1. punktā minētajā termiņā vai termiņā, kas pagarināts saskaņā ar 7.b panta 3. punktu vai noteikumiem, kuri paredzēti 8. panta 1. punkta ievaddaļā un a) apakšpunktā vai atbilstoši tiem. [..]"

20 Minētā likuma 32. pantā ir paredzēts:

"Lēmumā, ar ko uzliek 31. panta 1. punktā minēto naudas sodu, ministrs paredz jaunu maksimālo divu gadu termiņu, kurā personai, kam ir pilsoniskās integrācijas pienākums, pēc lēmuma par naudas soda uzlikšanu paziņošanas visbeidzot jānokārto 7. panta 2. punkta b) un c) apakšpunktā minētās pilsoniskās integrācijas pārbaudījuma daļas."

21 Saskaņā ar minētā likuma 33. pantu:

"1. Ministrs uzliek administratīvu naudas sodu personai, kurai ir pilsoniskās integrācijas pienākums un kura nav nokārtojusi 7. panta 2. punkta b) un c) apakšpunktā minētās pilsoniskās integrācijas pārbaudījuma daļas 32. pantā noteiktajā termiņā. *Mutatis mutandis* piemēro 32. pantu.

2. Ja persona, kurai ir pilsoniskās integrācijas pienākums, pēc 32. pantā noteiktā termiņa beigām nav nokārtojusi 7. panta 2. punkta b) un c) apakšpunktā minētās pilsoniskās integrācijas pārbaudījuma daļas, ministrs šai personai ik pēc diviem gadiem uzliek administratīvo naudas sodu."

22 *Besluit inburgering* (Lēmums par pilsonisko integrāciju), redakcijā, kas piemērojama pamatlietā (turpmāk tekstā – "Lēmums par pilsonisko integrāciju"), 2.8.a pantā ir paredzēts:

"1. Ministrs uz pieteikuma pamata piešķir atbrīvojumu no pilsoniskās integrācijas pienākuma, ja uzskata, ka persona, kurai ir šis pienākums, ir pietiekamā mērā izpildījusi pilsoniskās integrācijas programmu. [..]"

23 Lēmuma par pilsonisko integrāciju 4.1.a pantā ir noteikts:

"1. Ievērojot [Pilsoniskās integrācijas likuma] 16. panta 2. punkta normas, personai, kam ir pilsoniskās integrācijas pienākums, var piešķirt aizdevumu, kura maksimālais apmērs ir 10 000 EUR, lai segtu izmaksas šādiem nolūkiem:

a. mācību kursu apmeklēšanai, lai sagatavotos šī likuma 7. panta 2. punkta b) un c) apakšpunktā minētajām pilsoniskās integrācijas pārbaudījuma vai holandiešu valodas kā otrās valodas I vai II līmeņa valsts pārbaudījuma – kas paredzēts 1995. gada 31. oktobra *Wet houdende bepalingen met betrekking tot de Educatie en het beroepsonderwijs* (*Wet Educatie en beroepsonderwijs*) (Likums, kurā ietvertas normas par izglītību un profesionālo izglītību (Izglītības un profesionālās izglītības likums); *Stb*. 1995, Nr. 501) 7.3.1. panta 1. punkta c) apakšpunktā – daļām;

b. a) apakšpunktā minētā valsts pārbaudījuma vai pilsoniskās integrācijas pārbaudījuma nokārtošanai; vai

c. rakstpratības kursu apmeklēšanai.

2. Aizdevuma summu nosaka, balstoties uz personas, kurai ir pilsoniskās integrācijas pienākums, un tās partnera, kas minēts 2005. gada 23. jūnija *Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen* (Vispārējais likums par pasākumiem, kas atkarīgi no ienākumiem; *Stb*. 2005, 345) 3. pantā, ienākumu atsauces summu, kura aprēķināma atbilstoši šī vispārējā likuma 8. panta 1., 2., 3. un 5. punktam.

3. Šī panta 2. punkts neattiecas uz personu, kurai ir 1. punktā minētais pilsoniskās integrācijas pienākums un kura likumīgi uzturas valstī, pamatojoties uz:

a. pagaidu uzturēšanās atļauju patvēruma meklētājam; vai

[..]

4. Kursu apmeklēšanai paredzēto aizdevumu piešķir tikai tad, ja persona, kurai ir pilsoniskās integrācijas pienākums, apmeklē kursus iestādē, kas nodrošina šos kursus un kam ir sertifikāts, kā minēts [Pilsoniskās integrācijas likuma] 9. panta 1. punktā, vai šī likuma 12.a panta 1. punktā paredzētā kvalitātes zīme."

24 Lēmuma par pilsonisko integrāciju 4.2. pants ir formulēts šādi:

"1. Ievērojot [Pilsoniskās integrācijas likuma] 16. panta 1. punkta otrā teikuma normas, personai, kurai ir pilsoniskās integrācijas pienākums, ir tiesības saņemt aizdevumu, kamēr ir spēkā šī likuma 7.b [panta] 1. punktā paredzētais termiņš, minētā likuma 7.b [panta] 3. punktā [..] paredzētais pagarinātais termiņš un šī paša likuma 29. un 32. pantā minētais termiņš, kas norādīts lēmumā par naudas soda uzlikšanu."

25 Šī lēmuma 4.6. pantā ir paredzēts:

"1. Atmaksas termiņš nav ilgāks par desmit gadiem. [..]"

26 Minētā lēmuma 4.9. pantā ir noteikts:

"Ja parādnieks nespēj samaksāt ikmēneša maksājumu, kas noteikts atbilstoši 4.8. pantam, tas var iesniegt pieteikumu ministram, lai noteiktu tā finansiālās iespējas atlikušajā atmaksas periodā."

27 Saskaņā ar šī paša lēmuma 4.13. pantu:

"1. Uz personas, kurai ir pilsoniskās integrācijas pienākums, pieteikuma pamata ministrs parādu var pilnībā vai daļēji dzēst gadījumos, kuri jāparedz ar ministra noteikumiem. [..]

3. To ārvalstu valstspiederīgo parādu, kuri minēti 4.1.a panta 3. punktā un kuru pilsoniskās integrācijas pienākums iestājies 2013. gada 1. janvārī vai pēc šī datuma, *ex officio* pilnībā dzēš, ja:

a. ir pabeigts [Pilsoniskās integrācijas likuma] 7. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzētais dalības atzīšanas process un nokārtotas šī likuma 7. panta 2. punkta b) un c) apakšpunktā minētās pilsoniskās integrācijas pārbaudījuma daļas;

b. piemērojams atbrīvojums no pilsoniskās integrācijas pienākuma atbilstoši [Pilsoniskās integrācijas likuma] 5. pantam; vai

c. piešķirts atbrīvojums no pilsoniskās integrācijas pienākuma, kā paredzēts [Pilsoniskās integrācijas likuma] 6. panta 1.–3. punktā.

4. Parāda dzēšana, kas minēta 3. punktā, notiek tikai tad, ja tā a), b) vai c) apakšpunktā paredzētais apstāklis radies [Pilsoniskās integrācijas likuma] 7.a panta 1. punktā minētajā termiņā, šī likuma 7.b panta 1. punktā paredzētajā termiņā vai termiņā, kas pagarināts saskaņā ar minētā likuma 7.a panta 3. punktu vai tā 7.b panta 3. punktu, vai šī paša likuma 8. panta 1. punkta ievaddaļu un a) apakšpunktu vai atbilstoši tiem."

28 *Regeling inburgering* (Pilsoniskās integrācijas noteikumi), redakcijā, kas piemērojama pamatlietā, 3.1. pantā ir paredzēts:

"Lēmuma par pilsonisko integrāciju 3.3. panta 1. punktā paredzētā pārbaudījuma izmaksas ir:

a. 50,00 EUR par katru šī lēmuma 3.9. panta 2. punkta a)–c) apakšpunktā minēto pilsoniskās integrācijas pārbaudījuma daļu;

b. 60,00 EUR par pilsoniskās integrācijas pārbaudījuma daļu, kas minēta tā 3.9. panta 2. punkta d) apakšpunktā;

c. 40,00 EUR par integrācijas pārbaudījuma daļu, kas paredzēta minētā lēmuma 3.9. panta 3. punkta a) apakšpunktā;

d. 40,00 EUR par integrācijas pārbaudījuma daļu, kas minēta šī paša lēmuma 3.9. panta 3. punkta b) apakšpunktā. [..]"

29 *Beleidsregel boetevaststelling inburgering* (Pamatnostādnes naudas soda apmēra noteikšanai pilsoniskās integrācijas kontekstā), redakcijā, kas piemērojama pamatlietā, 1. pantā ir paredzēts:

"Nosakot [Pilsoniskās integrācijas likuma] 34. panta ievaddaļā un c) un d) punktā minētā naudas soda apmēru, ņem vērā:

a. cik stundas persona, kurai ir pilsoniskās integrācijas pienākums, piedalījusies pilsoniskās integrācijas kursos vai holandiešu valodas kā otrās valodas kursos iestādē ar kvalitātes zīmi *Blik op Werk*;

b. cik reizes persona, kurai ir pilsoniskās integrācijas pienākums, kārtojusi pilsoniskās integrācijas pārbaudījuma vai holandiešu valodas kā otrās valodas valsts pārbaudījuma daļas;

c. cik reizes persona, kurai ir pilsoniskās integrācijas pienākums, nokārtojusi pilsoniskās integrācijas pārbaudījuma vai holandiešu valodas kā otrās valodas valsts pārbaudījuma daļas.

2. Naudas soda apmēru nosaka, balstoties uz naudas sodu tabulu, kas ietverta šo pamatnostādņu pielikumā."

30 Šo pamatnostādņu pielikuma 1. panta 2. punktā paredzētās tabulas mērķis ir noteikt naudas soda apmēru atkarībā no tā, cik stundas attiecīgā persona apmeklējusi pilsoniskās integrācijas kursus vai holandiešu valodas kā otrās valodas kursus un cik reizes tā kārtojusi pilsoniskās integrācijas pārbaudījuma vai holandiešu valodas kā otrās valodas valsts pārbaudījuma daļas. Šajā normā arī paredzēts:

"Personai, kas vismaz 300 stundas piedalījusies pilsoniskās integrācijas kursos vai holandiešu valodas kā otrās valodas kursos un kas vismaz divas reizes nav nokārtojusi pilsoniskās integrācijas pārbaudījuma vai holandiešu valodas kā otrās valodas valsts pārbaudījuma daļas, var piemērot pilsoniskās integrācijas termiņa pagarinājumu, pamatojoties uz Pilsoniskās integrācijas noteikumu 2.4.c panta 1. punktu, saistībā ar tādu pilsoniskās integrācijas termiņa pārsniegšanu, kurā šī persona nav vainojama. Šādā gadījumā naudas sodu nepiemēro."

31 Atbilstoši 1. panta 2. punktam naudas soda apmērs, kas noteikts, balstoties uz šo tabulu, tiek samazināts atkarībā no pilsoniskās integrācijas pārbaudījuma vai holandiešu valodas kā otrās valodas valsts pārbaudījuma daļu nokārtošanas, kā norādīts turpinājumā:

"1 nokārtota pārbaudījuma daļa: naudas soda apmēra samazinājums par 20 %;

2 nokārtotas pārbaudījuma daļas: naudas soda apmēra samazinājums par 40 %

3 nokārtotas pārbaudījuma daļas: naudas soda apmēra samazinājums par 60 %

4 vai vairāk nokārtotas pārbaudījuma daļas: naudas soda apmēra samazinājums par 80 %."

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

32 Prasītājs pamatlietā, Eritrejas valstspiederīgais, Nīderlandē ieradās 17 gadu vecumā un pēc tam tika atzīts par starptautiskās aizsardzības saņēmēju. 2016. gada 8. janvārī, kad prasītājs pamatlietā bija sasniedzis 18 gadu vecumu, ministrs viņu informēja, ka no tā paša gada 1. februāra viņam ir pilsoniskās integrācijas pienākums atbilstoši Pilsoniskās integrācijas likumam, un tas nozīmē, ka viņam principā trīs gadu laikā jānokārto visas pilsoniskās integrācijas pārbaudījuma daļas. Ministrs šo termiņu vairākkārt pagarināja, pēdējo reizi – līdz 2020. gada 1. februārim, jo prasītājs pamatlietā bija ilgstoši uzturējies patvēruma meklētāju uzņemšanas centrā un bija apmeklējis mācības. Pēc tam prasītājs pamatlietā reģistrējās uz vairākiem pilsoniskās integrācijas kursiem un pārbaudījumiem. Tomēr uz dažiem kursiem un pārbaudījumiem viņš neieradās, bet tos, kuros piedalījās, viņš nenokārtoja.

33 Ar 2020. gada 31. marta lēmumu ministrs prasītājam pamatlietā uzlika 500 EUR naudas sodu un nolēma, ka viņam pilnībā jāatmaksā aizdevums – kuru viņš bija saņēmis no *Dienst Uitvoering Onderwijs* (Izglītības izpildaģentūra, Nīderlande) un kura apmērs bija 10 000 EUR –, jo viņš paredzētajā termiņā nebija pabeidzis pilsoniskās integrācijas programmu.

34 Sūdzību, ko par ministra 2020. gada 31. marta lēmumu bija iesniedzis prasītājs pamatlietā, ministrs ar 2021. gada 25. februāra lēmumu atzina par nepamatotu.

35 Ar 2021. gada 4. novembra spriedumu *rechtbank* (pirmās instances tiesa, Nīderlande), kurā tika celta prasība, atzina par nepamatotu prasītāja pamatlietā celto prasību par šo 2021. gada 25. februāra lēmumu. Šī tiesa nosprieda, ka ar pamatlietā aplūkoto valsts tiesisko regulējumu Direktīvas 2011/95 34. pants nav pārkāpts, jo ar to ir ieviesta sistēma, kurā sniegtas pagarināšanas un atbrīvojumu iespējas, kas nepieciešamības gadījumā ļauj izmantot diferencētu pieeju. Turklāt piešķirtais aizdevums varot tikt atmaksāts atkarībā no attiecīgās personas finansiālajām iespējām. Samērīguma princips neesot ticis pārkāpts, jo ministrs esot ņēmis vērā visus norādītos apstākļus un ir tos izsvēris. Kā norāda minētā tiesa, ministrs ir pietiekami ņēmis vērā prasītāja pamatlietā personīgos apstākļus, pagarinot pilsoniskās integrācijas termiņu no trim uz četriem gadiem un samazinot uzliktā naudas soda apmēru. Visbeidzot šī pati tiesa, norādot uz 2015. gada 4. jūnija spriedumu P un S (C-579/13, EU:C:2015:369), atzina, ka šī naudas soda apmērs nav pārāk liels un ka ministram nav jāatsakās no minētā naudas soda uzlikšanas vai no atsaukšanās uz aizdevuma atmaksas pienākumu.

36 2021. gada 2. decembrī, proti, gadu un 10 mēnešus pēc pilsoniskās integrācijas termiņa beigām, prasītājs pamatlietā tika atbrīvots no pilsoniskās integrācijas pienākuma, tāpēc ka viņš ministra ieskatā tobrīd bija izrādījis pietiekamus centienus pabeigt pilsoniskās integrācijas programmu. Tomēr šis atbrīvojums neskar viņa pienākumu samaksāt naudas sodu un atmaksāt aizdevumu.

37 Prasītājs pamatlietā par 2021. gada 4. novembra spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību *Raad van State* (Valsts padome, Nīderlande), kas ir iesniedzējtiesa.

38 Kasācijas sūdzībā prasītājs pamatlietā apgalvo, ka Direktīvas 2011/95 34. pants ir nepareizi transponēts Nīderlandes tiesībās. No šī panta izrietot pozitīvas tiesības uz integrāciju, savukārt Nīderlandes tiesībās paredzētais lielais naudas soda apmērs un aizdevuma atmaksas pienākums – gluži pretēji – radot šķērsli šai integrācijai. Šajās tiesībās paredzētās augstās izmaksas arī esot šķērslis piekļuvei integrācijas programmām. Turklāt minētajās tiesībās neesot pietiekami ņemtas vērā starptautiskās aizsardzības saņēmēju īpašās vajadzības un konkrētās integrācijas problēmas. Šo iemeslu dēļ ministram šajā gadījumā esot bijis jāatsakās uzlikt naudas sodu un pieprasīt atmaksāt aizdevumu.

39 Ministra ieskatā Direktīva 2011/95 nerada šķērsli Nīderlandes tiesībās paredzētajai pilsoniskās integrācijas sistēmai, jo prasītājam pamatlietā esot bijusi iespēja piedalīties integrācijas programmās, kā prasīts šīs direktīvas 34. pantā. Piedevām no 2015. gada 4. jūnija sprieduma P un S (C-579/13, EU:C:2015:369) izrietot, ka naudas sods kā pamudinājums pabeigt pilsoniskās integrācijas programmu ir pieņemams un ka prasītājam pamatlietā uzliktais naudas sods ir piemērots un nepieciešams. Tas, ka prasītājam pamatlietā pilnībā jāatmaksā aizdevums, neesot pārmērīgi. Aizdevums pēc savas būtības esot jāatmaksā pilnībā, un prasītājs pamatlietā no pilsoniskās integrācijas pienākuma esot ticis atbrīvots tikai labu laiku pēc noteiktā termiņa beigām.

40 Ņemot vērā tajā izvirzītos pamatus, iesniedzējtiesa jautā, vai Direktīvas 2011/95 34. pantam ir pretrunā tas, ka starptautiskās aizsardzības saņēmējiem tiek noteikts pilsoniskās integrācijas pienākums, kurš ietver pienākumu principā trīs gadu laikā nokārtot attiecīgos pārbaudījumus un kura neizpildes gadījumā paredzēts naudas sods, un tas, ka integrācijas programmu izmaksas sedz personas, kam ir šis pienākums.

41 Runājot, pirmām kārtām, par pilsoniskās integrācijas pienākumu, iesniedzējtiesa vērš uzmanību uz to, ka ir taisnība – Tiesa 2015. gada 4. jūnija sprieduma P un S (C-579/13, EU:C:2015:369) 48. punktā atzinusi, ka pienākums nokārtot pilsoniskās integrācijas pārbaudījumu ļauj nodrošināt, ka attiecīgie trešo valstu valstspiederīgie iegūst zināšanas, kas ir neapšaubāmi lietderīgas, lai izveidotu saites ar uzņemošo dalībvalsti, un ka šāds pienākums kopā ar naudas sodu var veicināt Direktīvas 2003/109 mērķu īstenošanu. Tomēr iesniedzējtiesa vilcinās šīs atziņas attiecināt uz pamatlietu, jo šīs direktīvas 5. panta 2. punktā dalībvalstīm ir piešķirta iespēja noteikt integrācijas pienākumu, savukārt Direktīvā 2011/95 šāda iespēja nav paredzēta. Vēl viena atšķirība starp šiem diviem tiesību aktiem ir tāda, ka pēdējā minētā direktīva attiecas uz personām, kurām vajadzīga aizsardzība, bet kurām var nebūt vēlmes ilgstoši apmesties uzņemošajā dalībvalstī.

42 Bez tam iesniedzējtiesa norāda, pirmkārt, ka no 2015. gada 24. jūnija sprieduma T. (C-373/13, EU:C:2015:413) 95. punkta šķietami izriet – dalībvalstīm nav rīcības brīvības piešķirt vai atteikt būtiskās Direktīvā 2011/95 garantētās priekšrocības, pie kurām pieder tiesības uz piekļuvi integrācijas programmām. Tomēr rodoties jautājums, vai pilsoniskās integrācijas pienākums ir šo tiesību ierobežojums vai arī tas tikai nodrošina attiecīgo personu efektīvu integrāciju.

43 Otrkārt, šī tiesa uzsver, ka priekšlikumā regulai, ar ko paredzēts aizstāt Direktīvu 2011/95 (Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai (2016. gada 13. jūlijs) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu, un ar ko veic grozījumus Padomes 2003. gada 25. novembra Direktīvā 2003/109/EK par to trešo valstu pilsoņu statusu, kuri ir kādas dalībvalsts pastāvīgie iedzīvotāji (COM(2016) 466 final)), Eiropas Komisija ir iekļāvusi tiesību normu, kurā konkrēti paredzēts, ka "dalībvalstis var noteikt dalību integrācijas pasākumos kā obligātu." Tādējādi rodoties jautājums, vai no tā jāsecina, ka šāds pienākums Direktīvā 2011/95 vēl nav paredzēts vai arī, ka ar šo priekšlikumu tikai nostiprināta iespēja, kura jau pastāv.

44 Gadījumā, ja pilsoniskās integrācijas pienākums varētu tikt noteikts, iesniedzējtiesa atzīst, ka ministram principā ir tiesības papildus šim pienākumam paredzēt naudas sodu, ar nosacījumu, ka pēdējais minētais ir samērīgs.

45 Otrām kārtām, attiecībā uz pilsoniskās integrācijas programmu izmaksām iesniedzējtiesa uzskata, ka likt šīs izmaksas pilnībā segt starptautiskās aizsardzības saņēmējiem ir pretrunā Direktīvas 2011/95 34. pantam, ņemot vērā minēto izmaksu lielo apmēru un šīs aizsardzības saņēmēju parasti ierobežotās finansiālās iespējas. Iespēja lūgt aizdevumu, lai finansētu šīs izmaksas, šajā ziņā neko nemainot. Lai gan varētu apgalvot, ka attiecīgo programmu pabeigšana noteiktajā termiņā un tātad pienākuma atmaksāt aizdevumu izpilde ir starptautiskās aizsardzības saņēmēju pašu varā, tomēr 34. pants dalībvalstīm liekot nodrošināt piekļuvi integrācijas programmām visiem starptautiskās aizsardzības saņēmējiem. Iesniedzējtiesa piebilst – tam, ka attiecīgajām personām piemērojamā samaksas kārtība var tikt pielāgota, šķietami nav ne mazākās nozīmes, jo pienākums atmaksāt ievērojamu parādu turpina pastāvēt laiku, kas var sasniegt 10 gadus, bet tas var būt šķērslis efektīvai integrācijai uzņemošajā dalībvalstī.

46 Trešām kārtām, rodoties jautājums, vai naudas soda un aizdevuma apmērs apdraud Direktīvas 2011/95 34. panta mērķa īstenošanu un tā lietderīgo iedarbību. Šajā ziņā iesniedzējtiesa uzsver, ka administratīvajai iestādei un attiecīgā gadījumā valsts tiesai, ja tas ir nepieciešams, naudas sods jāsamazina, lai nodrošinātu tā samērīgumu. Tomēr aizdevums, kura piešķiramais apmērs varot sasniegt 10 000 EUR, kopā ar naudas sodu varot tikt atzīts par tādu, kas pārsniedz to, kas nepieciešams, lai sasniegtu šīs direktīvas 34. pantā izvirzīto mērķi, proti, veicināt integrāciju. Lai gan atmaksas kārtības pielāgošana, kurā tiek ņemtas vērā attiecīgās personas finansiālās iespējas, varot mazināt minētā ietekmi, šo finansiālo iespēju ņemšana vērā arī varot būt negatīvs stimuls, kas attur šo personu strādāt, tādējādi traucējot šīs personas integrāciju.

47 Šādos apstākļos *Raad van State* (Valsts padome) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Direktīvas [2011/95] 34. pants jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā [Pilsoniskās integrācijas likuma] 7.b pantā paredzētais, kas starptautiskās aizsardzības saņēmējiem uzliek tādu pienākumu nokārtot integrācijas pārbaudījumu, kura neizpildes gadījumā ir paredzēts naudas sods?

2) Vai Direktīvas [2011/95] 34. pants jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru starptautiskās aizsardzības saņēmēji principā paši pilnībā sedz integrācijas programmu izmaksas?

3) Vai, atbildot uz otro jautājumu, ir nozīme tam, ka starptautiskās aizsardzības saņēmēji var saņemt valsts aizdevumu, lai segtu integrācijas programmu izmaksas, un ka personas tiek atbrīvotas no šī aizdevuma atmaksas, ja tās laikus nokārto integrācijas pārbaudījumu vai tiek atbrīvotas no integrācijas pienākuma vai tām tas netiek piemērots?

4) Vai gadījumā, ja ar Direktīvas [2011/95] 34. pantu ir atļauts starptautiskās aizsardzības saņēmējiem uzlikt tādu pienākumu nokārtot integrācijas pārbaudījumu, kura neizpildes gadījumā ir paredzēts naudas sods, un noteikt, ka tiem ir pilnībā jāsedz visas integrācijas programmu izmaksas, atmaksājamā aizdevuma summa, konkrētajā gadījumā, skatīta kopā ar naudas sodu, ierobežo [šīs direktīvas] 34. panta mērķa sasniegšanu un lietderīgo iedarbību?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

48 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 2011/95 34. pants jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums, atbilstoši kuram starptautiskās aizsardzības saņēmējiem ir pienākums nokārtot pilsoniskās integrācijas pārbaudījumu un tā neizpildes gadījumā paredzēts naudas sods.

49 Kā atzinusi Tiesa, starptautiskās aizsardzības saņēmējiem, kamēr vien tiem ir šis statuss, jābūt tiesībām, kas tiem garantētas ar Direktīvu 2011/95, tostarp šīs direktīvas 34. pantā paredzētajām tiesībām uz piekļuvi integrācijas programmām (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2015. gada 24. jūnijs, T., C-373/13, EU:C:2015:413, 95. un 97. punkts).

50 Lai noteiktu, vai Direktīvas 2011/95 34. pantam ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums kā pamatlietā aplūkotais, jāņem vērā tā formulējums, konteksts un tā tiesiskā regulējuma mērķi, kurā tas ietverts (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2024. gada 12. septembris, *Sagrario*, C-63/23, EU:C:2024:739, 37. punkts un tajā minētā judikatūra).

51 Runājot vispirms par Direktīvas 2011/95 34. panta formulējumu, no tā izriet – lai veicinātu starptautiskās aizsardzības saņēmēju integrāciju sabiedrībā, dalībvalstis nodrošina tiem piekļuvi tādām integrācijas programmām, kuras tās uzskata par atbilstošām, lai ņemtu vērā bēgļa vai alternatīvās aizsardzības statusu saņēmušo personu īpašās vajadzības, vai rada priekšnoteikumus, kas garantē šādu programmu pieejamību.

52 Tāpēc, lai gan šajā pantā dalībvalstīm likts nodrošināt starptautiskās aizsardzības saņēmējiem piekļuvi tādām integrācijas programmām, ko tās uzskata par atbilstošām, lai ņemtu vērā to īpašās vajadzības, tomēr šī panta formulējums neļauj noskaidrot, vai dalībvalsts var noteikt, ka dalība integrācijas programmā vai pat ar to saistīta pārbaudījuma nokārtošana, ir obligātas, un pārbaudījuma nenokārtošanas gadījumā paredzēt naudas sodu.

53 Turpinot – attiecībā uz Direktīvas 2011/95 34. panta kontekstu jāatgādina, ka saskaņā ar šīs direktīvas 1. pantu tās mērķis ir noteikt standartus, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, lai noteiktu bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu un lai noteiktu piešķirtās aizsardzības saturu.

54 Starptautiskās aizsardzības saturs izklāstīts Direktīvas 2011/95 VII nodaļā, kurā iekļautas vairākas tiesības un priekšrocības, pie kurām papildus piekļuvei integrācijas programmām, kas minēta 34. pantā, pieder piekļuve informācijai (Direktīvas 2011/95 22. pants), darba iespējas (šīs direktīvas 26. pants), izglītības pieejamība (minētās direktīvas 27. pants), kvalifikāciju atzīšanas procedūru pieejamība (šīs pašas direktīvas 28. pants), sociālā labklājība (Direktīvas 2011/95 29. pants), veselības aprūpe (šīs direktīvas 30. pants), piekļuve mājokļiem (minētās direktīvas 32. pants) un pārvietošanās brīvība dalībvalstī (šīs pašas direktīvas 33. pants).

55 Taču, lai gan šīs pārējās tiesības un priekšrocības arī palīdz nodrošināt starptautiskās aizsardzības saņēmēja efektīvu integrāciju uzņemošās dalībvalsts sabiedrībā, nav strīda par to, ka to izmantošanu savukārt veicina vai pat noteicoši ietekmē tas, ka attiecīgā persona, pateicoties minētajā 34. pantā paredzētajām integrācijas programmām, varēja iegūt nepieciešamās zināšanas, tostarp arī valodas zināšanas.

56 Tātad šo zināšanu iegūšana un līdz ar to – tādu starptautiskās aizsardzības saņēmēju dalība šajās programmās, kuriem vēl nav minēto zināšanu, ir svarīgs līdzeklis, lai vienlaikus nodrošinātu šo personu integrāciju uzņemošās dalībvalsts sabiedrībā un lai radītu tām iespēju efektīvi izmantot Direktīvā 2011/95 paredzētās tiesības un priekšrocības.

57 Tomēr jānorāda, ka it īpaši no Direktīvas 2011/95 41. un 47. apsvēruma, kuru gaismā jāinterpretē tās 34. pants, izriet, ka jāņem vērā starptautiskās aizsardzības saņēmēju īpašās vajadzības un konkrētās integrācijas problēmas, ar kurām tie saskaras, un ka integrācijas programmās pēc iespējas jāņem vērā šīs īpašās vajadzības un situācijas specifika, tostarp vajadzības gadījumā nodrošinot atbilstošu valodas apmācību.

58 Turklāt, kā izriet no Komisijas Paziņojuma Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai – Rīcības plāns trešo valstu valstspiederīgo integrācijai (COM(2016) 377 final, 4. lpp.), ar integrāciju saistītās individuālās vajadzības var būt dažādas, citastarp atkarībā no tā, cik ilga ir attiecīgās personas paredzētā uzturēšanās.

59 Šajā ziņā no Direktīvas 2011/95 24. panta izriet, ka principā tās uzturēšanās atļaujas derīguma termiņš, kas uzņemošajai dalībvalstij jāizsniedz, pirmkārt, bēgļa statusa saņēmējiem un, otrkārt, alternatīvās aizsardzības statusa saņēmējiem, ir attiecīgi vismaz trīs gadi un vismaz viens gads, un abas ir pagarināmas. Personas, kurām piešķirts viens vai otrs no šiem statusiem, tātad var palikt uzņemošās dalībvalsts teritorijā uz laiku, kas ir pietiekami ilgs, lai Savienības likumdevējs vēlētos nodrošināt to efektīvu integrāciju uzņemošas dalībvalsts sabiedrībā. Tā tas ir it īpaši tad, ja šīs aizsardzības saņēmēji ilgstoši apmetušies vai paredzējuši ilgstoši apmesties Eiropas Savienībā.

60 Šajā kontekstā arī jāatgādina, ka Ženēvas konvencijas 34. pantā, kurš jāievēro, interpretējot Direktīvas 2011/95 34. pantu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 14. maijs, M u.c. (Bēgļa statusa atcelšana), C-391/16, C-77/17 un C-78/17, EU:C:2019:403, 74. punkts), noteikts, ka dalībvalstis pēc iespējas veicina bēgļu asimilēšanu un naturalizāciju, tādējādi pēdējo minēto integrācija šajā kontekstā tiek uzskatīta par loģisku posmu ceļā uz viņu iespējamo naturalizāciju uzņemošajā dalībvalstī.

61 Visbeidzot attiecībā uz Direktīvas 2011/95 34. panta, kā arī – vispārīgāk – minētās direktīvas mērķi no šī panta paša formulējuma izriet, ka tas ir vērsts uz starptautiskās aizsardzības saņēmēju integrācijas uzņemošās dalībvalsts sabiedrībā veicināšanu, savukārt šīs direktīvas mērķis, kā izriet no tās 12. apsvēruma, ir nodrošināt vienotu kritēriju piemērošanu, lai identificētu personas, kam

nepieciešama starptautiskā aizsardzība, kā arī to, lai minētajām personām visās dalībvalstīs būtu pieejams minimālais pabalstu līmenis. Tāpēc dalībvalstis nedrīkst šīs direktīvas 34. pantu transponēt veidā, kas apdraudētu šos mērķus.

62 No Direktīvas 2011/95 34. panta kontekstuālās un teleoloģiskās interpretācijas, kas sniegta šī sprieduma 53.–61. punktā, izriet, ka, lai gan dalībvalstīm ir rīcības brīvība lemt par šajā pantā minēto integrācijas programmu saturu, kā arī par šo programmu organizācijas praktisko kārtību un pienākumiem, kas šajā kontekstā var tikt noteikti to dalībniekiem, šo rīcības brīvību nedrīkst izmantot veidā, kas apdraudētu šī sprieduma 61. punktā minētos mērķus vai šīs direktīvas lietderīgo iedarbību vai pārkāptu samērīguma principu. Atbilstoši šim principam, kas ir viens no Savienības tiesību vispārējiem principiem, līdzekļiem, kuri izmantoti valsts tiesiskajā regulējumā, ar ko transponēts minētais 34. pants, jābūt piemērotiem šajā pašā pantā minēto mērķu īstenošanai un tie nedrīkst pārsniegt to, kas nepieciešams, lai šos mērķus sasniegtu (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2015. gada 9. jūlijs, K un A, C-153/14, EU:C:2015:453, 50. un 51. punkts).

63 Līdz ar to dalībvalstīm jānodrošina, ka Direktīvas 2011/95 34. pantā minēto integrācijas programmu saturs, kā arī šo programmu organizācijas praktiskā kārtība un pienākumi, kas šajā kontekstā var tikt noteikti dalībniekiem, nerada nesamērīgu šķērsli starptautiskās aizsardzības saņēmēju efektīvai piekļuvei minētajām programmām vai arī to pārējo tiesību un priekšrocību efektīvai izmantošanai, kuras tiem izriet no šīs direktīvas, jo pretējā gadījumā būtu apdraudēti šīs direktīvas un tās 34. panta mērķi.

64 Pirmais jautājums jāizvērtē no šo apsvērumu skatpunkta.

65 Runājot par pamatlietā aplūkoto pienākumu, nevar apstrīdēt, kā norādīts šī sprieduma 55. un 56. punktā, ka gan uzņemošās dalībvalsts valodas, gan zināšanu par tās sabiedrību apguve sekmē starptautiskās aizsardzības saņēmēju integrāciju uzņemošās dalībvalsts sabiedrībā, nodrošinot šīs aizsardzības saņēmēju un valsts pilsoņu saziņu un sekmējot saskarsmi un sociālo saikņu veidošanos starp tiem. Tāpat arī nevar apstrīdēt, ka uzņemošās dalībvalsts valodas apguve atvieglo minētajām personām to tiesību un priekšrocību izmantošanu, kas tām izriet no Direktīvas 2011/95, it īpaši piekļuvi darba tirgum un profesionālajai izglītībai (pēc analoģijas skat. spriedumus, 2015. gada 4. jūnijs, P un S, C-579/13, EU:C:2015:369, 47. punkts, kā arī 2015. gada 9. jūlijs, K un A, C-153/14, EU:C:2015:453, 53. punkts).

66 No šādas perspektīvas, tā kā starptautiskās aizsardzības saņēmēju, kuriem vēl nav šādu zināšanu, dalība integrācijas programmās un pilsoniskās integrācijas pārbaudījuma nokārtošana ļauj nodrošināt, ka tie iegūst zināšanas, kas neapšaubāmi ir lietderīgas, lai sekmētu šīs aizsardzības saņēmēju integrāciju uzņemošās dalībvalsts sabiedrībā un ar Direktīvu 2011/95 piešķirto tiesību un priekšrocību izmantošanu, jāatzīst, ka valsts tiesiskais regulējums, kurā paredzēts pienākums piedalīties šādās programmās un nokārtot ar tām saistīto pārbaudījumu, ir saderīgs ar šīs direktīvas 34. pantu, ar nosacījumu, ka tas atbilst šī sprieduma 62. un 63. punktā atgādinātajiem nosacījumiem.

67 Taču šāds tiesiskais regulējums apdraudētu tiesības, kas ar Direktīvas 2011/95 34. pantu piešķirtas starptautiskās aizsardzības saņēmējiem, un nebūtu tāds, kas ļauj īstenot šajā pantā izvirzīto mērķi, ja tajā, runājot par integrācijas programmu saturu, kā arī šo programmu organizācijas praktisko kārtību un pienākumiem, kas šajā kontekstā var tikt noteikti to dalībniekiem, nebūtu ņemti vērā īpašie apstākļi, kuri ir specifiski viņu situācijai konkrēti attiecībā uz vajadzīgo zināšanu līmeni, lai nokārtotu pilsoniskās integrācijas pārbaudījumu, un to kursu un materiālu pieejamību, kas nepieciešami, lai sagatavotos šim pārbaudījumam.

68 Tas, cik svarīgi ir, lai dalībvalstis ņemtu vērā starptautiskās aizsardzības saņēmēju īpašās vajadzības un personīgos apstākļus, kā arī konkrētās integrācijas problēmas, ar kurām tie saskaras, izriet no paša Direktīvas 2011/95 34. panta formulējuma, kā arī no tās 41. un 47. apsvēruma, kuros uzsvērts, ka šāds individuāls vērtējums ir nepieciešams, lai veicinātu, ka attiecīgās personas efektīvi izmanto tiesības un priekšrocības, kas tām izriet no šīs direktīvas, un tādējādi sekmētu šo personu ātru un veiksmīgu integrāciju.

69 Nepieciešamība šajā kontekstā ņemt vērā starptautiskās aizsardzības saņēmēju personīgos un ļoti atšķirīgos apstākļus ir vēl jo lielāka, ievērojot viņu īpašo neaizsargātību, bet tas ir tieši tas, kas pamato šīs aizsardzības piešķiršanu. Turklāt Direktīvas 2011/95 20. panta 3. punktā paredzēts, ka, īstenojot šīs direktīvas VII nodaļu, dalībvalstis ņem vērā mazāk aizsargātu personu, piemēram, nepilngadīgo, nepavadītu nepilngadīgo, invalīdu, vecu ļaužu, grūtnieču, vecāku, kuri vieni paši audzina nepilngadīgus bērnus, cilvēku tirdzniecības upuru, personu ar garīgiem traucējumiem un personu, kas bijušas pakļautas spīdzināšanai, izvarošanai vai citai nopietnai psiholoģiskai, fiziskai vai seksuālai vardarbībai, īpašo situāciju.

70 Tādējādi Direktīvas 2011/95 34. pantā minēto integrācijas pasākumu mērķim jābūt nevis sodīt starptautiskās aizsardzības saņēmējus, kuriem ir grūtības iegūt zināšanas, ko paredzēts nodot ar integrācijas programmu palīdzību, bet gan veicināt šīs aizsardzības saņēmēju integrāciju dalībvalstu sabiedrībā atkarībā no viņu individuālajām spējām.

71 Konkrēti – jāņem vērā attiecīgās personas īpašie individuālie apstākļi, piemēram, vecums, izglītības līmenis, finansiālā situācija vai veselības stāvoklis; tas jādara arī, lai šo personu atbrīvotu no pienākuma nokārtot tādu pārbaudījumu kā pamatlietā aplūkotais, ja šo apstākļu dēļ šī persona nav spējīga piedalīties šajā pārbaudījumā vai to nokārtot. Tādējādi gadījumā, ja starptautiskās aizsardzības saņēmējs šādu apstākļu dēļ minēto pārbaudījumu nenokārto, tam būtu jāspēj pierādīt pienācīgos centienus, ko tas izrādījis, lai šo pārbaudījumu nokārtotu.

72 Turklāt ikviens starptautiskās aizsardzības saņēmējs būtu jāatbrīvo no pienākuma nokārtot šo pārbaudījumu, ja tas, ņemot vērā viņa dzīves apstākļus un uzturēšanās uzņemošajā dalībvalstī specifisko situāciju, spēj pierādīt, ka jau ir efektīvi integrējies šīs dalībvalsts sabiedrībā.

73 Kopumā šāda pārbaudījuma nokārtošanai vajadzīgās zināšanas būtu jānosaka pamatlīmenī, nepārsniedzot to, kas nepieciešams, lai sekmētu starptautiskās aizsardzības saņēmēju integrāciju uzņemošās dalībvalsts sabiedrībā. Tādējādi jāņem vērā šo personu konkrētā situācija, it īpaši tad, ja minētās personas vēl nav ilgstoši apmetušās šajā dalībvalstī.

74 Katrā ziņā par šāda pārbaudījuma nenokārtošanu nedrīkstētu sistemātiski sodīt ar naudas sodu. Šādu sankciju var piemērot tikai izņēmuma gadījumos, piemēram, tādos, kuros objektīvi elementi liecina par attiecīgā aizsardzības saņēmēja vēlmes integrēties pierādītu un noturīgu neesamību. Turklāt šāda naudas soda apmērs katrā ziņā nedrīkst būt tik liels, lai tas attiecīgajam aizsardzības saņēmējam, ņemot vērā tā personīgos un ģimenes apstākļus, uzliktu pārmērīgu finansiālu slogu.

75 Šajā gadījumā pamatlietā aplūkotajā Nīderlandes tiesiskajā regulējumā paredzētais naudas sods tiek piemērots sistemātiski un var sasniegt 1250 EUR. Šāds pasākums šķiet acīmredzami nesamērīgs attiecībā pret šī tiesiskā regulējuma mērķi.

76 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo jautājumu jāatbild, ka Direktīvas 2011/95 34. pants jāinterpretē tādējādi, ka tam nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā starptautiskās aizsardzības saņēmējiem noteikts pienākums nokārtot pilsoniskās integrācijas pārbaudījumu, ar nosacījumu, ka:

– šī pienākuma īstenošana ļauj reāli ņemt vērā šo starptautiskās aizsardzības saņēmēju īpašās vajadzības un situācijas specifiku, kā arī konkrētās integrācijas problēmas, ar kurām tie saskaras;

– pārbaudījuma nokārtošanai vajadzīgās zināšanas noteiktas piemērotā līmenī, nepārsniedzot to, kas nepieciešams, lai sekmētu minēto aizsardzības saņēmēju integrāciju uzņemošās dalībvalsts sabiedrībā;

– ikviens starptautiskās aizsardzības saņēmējs tiek atbrīvots no pienākuma nokārtot šo pārbaudījumu, ja tas, ņemot vērā viņa dzīves apstākļus un uzturēšanās uzņemošajā dalībvalstī specifisko situāciju, spēj pierādīt, ka jau ir efektīvi integrējies šīs dalībvalsts sabiedrībā.

Tomēr šīs direktīvas 34. pants jāinterpretē arī tādējādi, ka tam ir pretrunā sistemātiska sodīšana par šāda pārbaudījuma nenokārtošanu ar naudas sodu, tāpat kā fakts, ka šī naudas soda apmērs var būt tāds, ka tas attiecīgajai personai, ņemot vērā tās personīgos un ģimenes apstākļus, rada pārmērīgu finansiālu slogu.

Par otro līdz ceturto jautājumu

77 Ar otro līdz ceturto jautājumu, kuri jāizvērtē kopā, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 2011/95 34. pants jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, atbilstoši kuram starptautiskās aizsardzības saņēmēji paši pilnībā sedz pilsoniskās integrācijas kursu un pārbaudījumu izmaksas. Tā jautā arī, vai šajā ziņā ir nozīme tam, ka šiem starptautiskās aizsardzības saņēmējiem var tikt piešķirts valsts aizdevums šo izmaksu segšanai un ka to ar šo aizdevumu saistītais parāds var tikt dzēsts gadījumā, ja tie pilsoniskās integrācijas pārbaudījumu nokārto noteiktajā termiņā vai ja tie šajā termiņā tiek no pilsoniskās integrācijas pienākuma atbrīvoti.

78 Iesākumā jāvērš uzmanība uz to, ka Direktīvas 2011/95 34. panta formulējumā dalībvalstīm noteikts pienākums nodrošināt piekļuvi tādām integrācijas programmām, ko tās uzskata par atbilstošām, vai radīt priekšnoteikumus, kuri garantē šādu programmu pieejamību, konkrēti neizslēdzot iespēju šīm valstīm likt starptautiskās aizsardzības saņēmējiem segt ar to saistītās izmaksas.

79 Tomēr, kā izriet no šī sprieduma 62. un 63. punkta, dalībvalstīm, lai gan tām ir rīcības brīvība, jānodrošina, lai šo programmu saturs, kā arī to organizācijas praktiskā kārtība un pienākumi, kas šajā kontekstā var tikt noteikti to dalībniekiem, neradītu nesamērīgu šķēršli starptautiskās aizsardzības saņēmēju efektīvai piekļuvei minētajām programmām vai arī to pārējo tiesību un priekšrocību efektīvai izmantošanai, kuras tiem izriet no šīs direktīvas.

80 Šajā ziņā jāatzīst, ka, ņemot vērā starptautiskās aizsardzības saņēmēju īpašās vajadzības, situācijas specifiku, kā arī viņu īpašo neaizsargātību, samērīguma principam un Direktīvas 2011/95 34. pantā paredzēto tiesību uz piekļuvi integrācijas programmām lietderīgajai iedarbībai ir pretrunā tas, ka dalībvalstis liek šīs aizsardzības saņēmējiem segt izmaksas, kas saistītas ar integrācijas pasākumiem, kuri noteikti par obligātiem. Tātad šādiem pasākumiem principā būtu jābūt bez

maksas. Lai gan tas ir tā, ne samērīguma principam, ne šīs direktīvas 34. panta lietderīgajai iedarbībai nav pretrunā tas, ka dalībvalstis starptautiskās aizsardzības saņēmējiem, kuru rīcībā ir pietiekami finanšu līdzekļi, attiecīgā gadījumā liek veikt finansiālu ieguldījumu, kas nav pārmērīgs.

81 Šajā gadījumā no Tiesas rīcībā esošās informācijas izriet, ka pamatlietā aplūkotajā valsts tiesiskajā regulējumā principā visiem starptautiskās aizsardzības saņēmējiem ir likts pilnībā segt integrācijas pasākumu izmaksas, kas var būt ļoti augstas.

82 Ir taisnība, ka starptautiskās aizsardzības saņēmēji var lūgt aizdevumu, kura maksimālais apmērs ir 10 000 EUR, lai segtu pilsoniskās integrācijas programmas izmaksas, un šis aizdevums nav jāatmaksā, ja tie noteiktajā termiņā nokārto visas šīs programmas pārbaudījumu daļas vai ja tie šajā termiņā tiek no pilsoniskās integrācijas pienākuma atbrīvoti. Toties tad, ja šīs aizsardzības saņēmēji šo pienākumu nav izpildījuši vai ir to izpildījuši novēloti, tiem minētais aizdevums principā pilnībā jāatmaksā ne ilgāk kā desmit gadu laikā, tomēr ievērojot, ka konkrētos gadījumos ir iespējama pilnīga vai daļēja parāda dzēšana ar zināmiem nosacījumiem.

83 Bez tam, nosakot katru mēnesi atmaksājamo summu apmēru, var tikt ņemtas vērā parādnieka finansiālās iespējas. Ja attiecīgās personas finansiālās iespējas nav pietiekamas, ministrs var noteikt, ka mēnesī atmaksājamā summa ir 0 EUR. Pēc 10 gadiem iespējamais parāda atlikums tiek dzēsts, izņemot nokavētos ikmēneša maksājumus.

84 Lai gan no šī sprieduma 82. un 83. punktā izklāstītajiem apsvērumiem izriet, ka iespēja saņemt aizdevumu, lai segtu pilsoniskās integrācijas programmas izmaksas, paredzēta tā, ka zināmā mērā tiek ņemtas vērā starptautiskās aizsardzības saņēmēja individuālās finansiālās iespējas, tomēr pretēji šī sprieduma 80. punktā paustajiem apsvērumiem pienākums segt šīs programmas iespējami ļoti augstās izmaksas šīs aizsardzības saņēmējam principā saglabājas, ja vien tas nenokārto pilsoniskās integrācijas pārbaudījumu noteiktajā termiņā vai tiek atbrīvots no pienākuma atmaksāt saņemto aizdevumu. Piedevām, kamēr tam ir pienākums nokārtot pilsoniskās integrācijas pārbaudījumu, neskaidrība noteikti aptver gan aizdevuma kopējo apmēru, kas minētajam aizsardzības saņēmējam galu galā būs jāatmaksā, gan tā laikposma ilgumu, kurā viņam būs parāds valsts iestādēm un kurš var būt ļoti garš.

85 Šādos apstākļos principā tas, ka starptautiskās aizsardzības saņēmējam tiek likts pilnībā segt pilsoniskās integrācijas programmas kursu un pārbaudījumu izmaksas, apdraud mērķi nodrošināt šīs aizsardzības saņēmēja efektīvu integrāciju uzņemošās dalībvalsts sabiedrībā, uzliekot tam pārmērīgu slogu, kas rada šķēršli ne tikai minētā aizsardzības saņēmēja efektīvai piekļuvei pilsoniskās integrācijas programmai, bet arī to pārējo tiesību un priekšrocību efektīvai izmantošanai, kuras tam izriet no Direktīvas 2011/95.

86 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz otro līdz ceturto jautājumu jāatbild, ka Direktīvas 2011/95 34. pants jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, atbilstoši kuram starptautiskās aizsardzības saņēmēji paši pilnībā sedz pilsoniskās integrācijas kursu un pārbaudījumu izmaksas. Tas, ka šiem starptautiskās aizsardzības saņēmējiem var tikt piešķirts valsts aizdevums šo izmaksu segšanai un ka ar šo aizdevumu saistītais parāds var tikt dzēsts tad, ja tie pilsoniskās integrācijas pārbaudījumu nokārto noteiktajā termiņā vai ja tie šajā termiņā tiek no pilsoniskās integrācijas pienākuma atbrīvoti, nevar novērst šī tiesiskā regulējuma nesaderību ar šīs direktīvas 34. pantu.

Par tiesāšanās izdevumiem

87 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

1) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu 34. pants

jāinterpretē tādējādi, ka

tam nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā starptautiskās aizsardzības saņēmējiem noteikts pienākums nokārtot pilsoniskās integrācijas pārbaudījumu, ar nosacījumu, ka:

– **šī pienākuma īstenošana ļauj reāli ņemt vērā šo starptautiskās aizsardzības saņēmēju īpašās vajadzības un situācijas specifiku, kā arī konkrētās integrācijas problēmas, ar kurām tie saskaras;**

– **pārbaudījuma nokārtošanai vajadzīgās zināšanas noteiktas piemērotā līmenī, nepārsniedzot to, kas nepieciešams, lai sekmētu minēto aizsardzības saņēmēju integrāciju uzņemošās dalībvalsts sabiedrībā;**

– **ikviens starptautiskās aizsardzības saņēmējs tiek atbrīvots no pienākuma nokārtot šo pārbaudījumu, ja tas, ņemot vērā viņa dzīves apstākļus un uzturēšanās uzņemošajā dalībvalstī specifisko situāciju, spēj pierādīt, ka jau ir efektīvi integrējies šīs dalībvalsts sabiedrībā.**

Tomēr šīs direktīvas 34. pants jāinterpretē arī tādējādi, ka tam ir pretrunā sistemātiska sodīšana par šāda pārbaudījuma nenokārtošanu ar naudas sodu, tāpat kā fakts, ka šī naudas soda apmērs var būt tāds, ka tas attiecīgajai personai, ņemot vērā tās personīgos un ģimenes apstākļus, rada pārmērīgu finansiālu slogu.

2) Direktīvas 2011/95 34. pants

jāinterpretē tādējādi, ka

– **tam ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, atbilstoši kuram starptautiskās aizsardzības saņēmēji paši pilnībā sedz pilsoniskās integrācijas kursu un pārbaudījumu izmaksas;**

– **tas, ka šiem starptautiskās aizsardzības saņēmējiem var tikt piešķirts valsts aizdevums šo izmaksu segšanai un ka ar šo aizdevumu saistītais parāds var tikt dzēsts tad, ja tie pilsoniskās integrācijas pārbaudījumu nokārto noteiktajā termiņā vai ja tie šajā termiņā tiek no pilsoniskās integrācijas pienākuma atbrīvoti, nevar novērst šī tiesiskā regulējuma nesaderību ar šīs direktīvas 34. pantu.**

[Paraksti]